

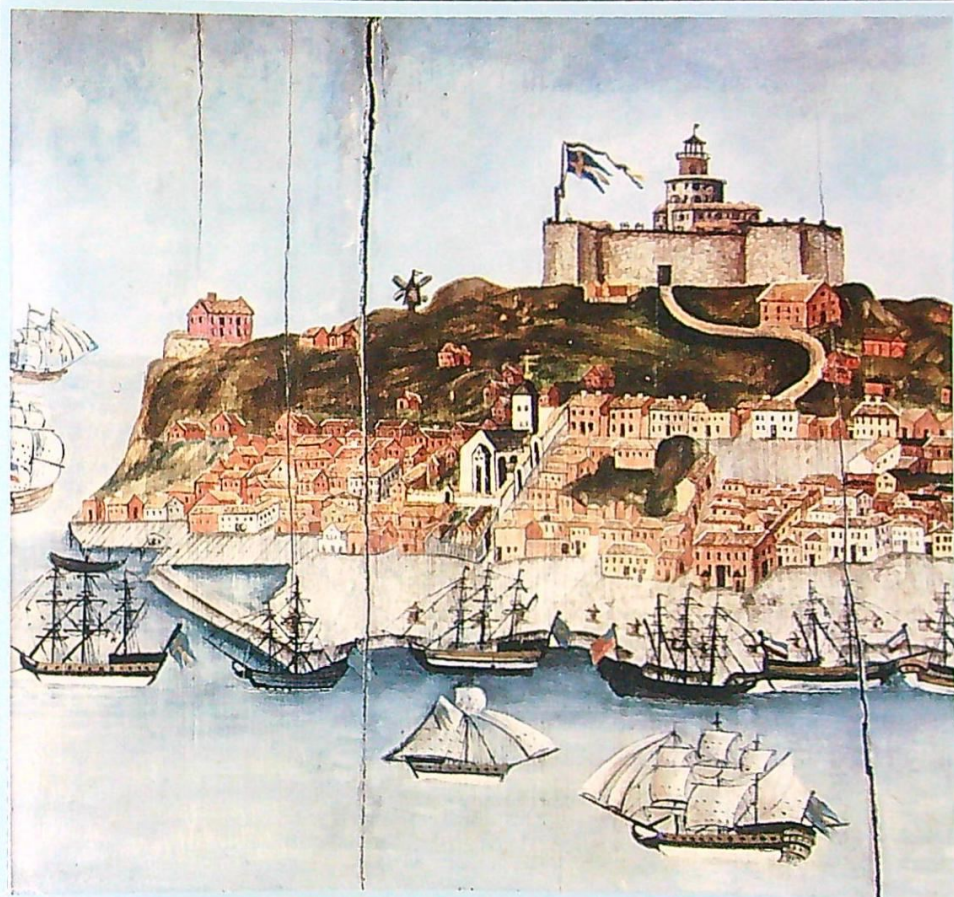
Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årg 26

2009

Nr 3

*Marstrand med Karlstens fästning under porto franco-tiden 1775-1794.
På redden ligger fartyg med svensk, holländsk och amerikansk flagg.
Fästningen krönes av ett fyr torn.*

*Osignerad oljemålning på träpannå i Göteborgs stadsmuseum.
Artikel om brott och straff, sid. 11*

Innehåll nr 3 - 2009

Vi möts	sid. 3-4
Kurs scanning o. bildbehandling	4
Kurser släktforskning o. läsning	5
Från grannföreningarna	5
<i>Per Clemensson</i>	
Från Ordföranden	6
<i>Per Liljeström</i>	
Bo Risberg ur tiden	7
Hur du köper Årsboken 2009	8
Missgjernings Balk	9
Straff Balk	10
<i>Nina Ringbom</i>	
Brott och straff i gångna tider	11
<i>Pär-Olov Odmer</i>	
Skatter och gamla uttryck	17
<i>Per Liljeström</i>	
Släktforskningens Dag 21 mars	19
<i>Gunilla Nordström</i>	
Fängelseliv genom fängelsearkiv	23
<i>Per Clemensson</i>	
Antikvarisk nyhet	30
Läsövning	33
Facit till 2-2009	34
<i>Joel Holger</i>	
Landet runt	32
Nya medlemmar	35
Forska med GRS datorer	36
Förmånsrabatter	36

Nästa nummer av Västanbladet utkommer i slutet av oktober 2009. Manusstopp den 1 okt.

ISSN - 1102-4453

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Tel. 031 - 13 12 26 (tisd. och torsd. 10-14)

Styrelse 2009

- Ordf. Per Clemensson, 031 - 20 65 63
S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG
per@clemensson.net
- V. ordf. Lars Olof Lööf, 070-5602840
Erik Dahlbergsg. 4, 41126 GÖTEBORG
larsolof.loof@kultur.goteborg.se
- Sekr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Kassör Ewert Arwidsson, 031 - 15 84 15
Eva Rodhes g. 10, 411 11 GÖTEBORG
trewetrans@telia.com
- Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Övriga Georg Andersson, 031 - 26 27 11
Stora Skogsvägen 17, 433 70 Sävedalen
groeg@glocalnet.net
Jan Forslund, 0300 -146 54, Nils Ebbes-
gårdsgatan 36, 434 36 KUNGSBACKA
janforslund@spray.se
Per Liljeström, 0302 - 131 91
Vänskapen 3 e, 443 34 LERUM
per-lilje@swipnet.se
Sonja Rindby, 031 - 25 99 51, Munke-
bäcksgatan 23 E, 416 53 GÖTEBORG
sonja.rindby@telia.com
- Suppl. Anita Fyhr, 031-23 73 37, Virvel-
vindsgatan 6, 417 02 GÖTEBORG
anita.fyhr@comhem.se
Jonas Kullgren, 031 - 99 28 15
Holmåkrevägen 7 F, 437 40 LINDOME
jonas@kullgren.st

Västanbladet

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Joel Holger och Per Liljeström.
Västanbladet ingår i medlemsavgiften 150.- kr/år
och utkommer årligen med fyra nummer.

HÖSTEN 2009

Onsdag den 16 sept. kl. 14.00

**Rundvandring på Landsarkivets depå
Polstjärnegatan 6 B på Hisingen**

- Ingen avgift eller anmälan -

Enskild resa, med t ex buss nr 16 från Brunnsparken till hållplats Regnbågsgatan

Måndag den 12 okt. kl. 18.30. Stadsbiblioteket vid Götaplatsen

Vi möts i hörsalen i bibliotekets undre plan.

Claes-Göran Wetterholm berättar om

**Emigrationen, ångaren Titanic och dess
svenska passagerare.**

- Om lyxångaren som gick under år 1912 - Ingen anmälan - Avgift 50.- kr -
Ett arrangemang i samarbete med Göteborgs-Emigranten.

Måndag den 2 nov. kl. 18.30.

Föreningskväll på Erik Dahlbergsgatan 36 B.

Föredrag av museiintendent Lars Olof Löf om

År 1809 - Sverige och Ryssland

- Kaffeservering - ANMÄLAN senast torsdagen innan - Avgift 50.- kr -

Söndag den 8 nov. kl. 10.00 - 14.00.

ÖPPET HUS

G R S lokaler på Erik Dahlbergsgatan 36 B.

Se vårt bibliotek, samlingar av antavlor och klipp. CD-skivor mm i datorerna.

Frågestund och släktforskarakut med Per Clemensson kl. 11.00.

- Kaffeservering - VÄLKOMNA - Ingen anmälan eller avgift -

Forts. nästa sida

Måndag den 23 nov. kl. 18.30. Ordinarie HÖSTMÖTE

med val av funktionärer, beslut om budget och medlemsavgift för år 2010.

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 36 B. Efter förhandlingarna får vi höra

David Östlund, som vid 40 års ålder år 1958 emigrerade med familjen till USA och om hans 25 år i Austin i Texas, där han öppnade svenskt bageri.

- Kaffeservering - **ANMÄLAN** senast torsdagen innan - Avgift 50.- kr -

ANMÄLAN i så god tid som möjligt till Karin Holger tel. 031 - 40 85 20

Entrén till samlingslokalen på Erik Dahlbergsgatan sker genom G R S egen lokal, vilken måste låsas under själva mötet. Kom således i god tid.

Vi har öppat 1 timma före föreningsmötet! Samlingslokalen rymmer 40 pers.

Mycket välkomna !

➡ Event. återbud måste anmälas ➡

GRS anordnar :

Kurs i Scanning & Bildbehandling

Kursprogram:

6 st Sammankomster à 4 Lektionstimmar per gång.

(4x45 min = 3 Timmar) dvs totalt 18 timmar.

Kurs kostnad per elev: 700:- Skr.

För icke medlem tillkommer årsavgiften i GRS 150:- Skr.

Max 10 st elever (minst 8 st. för att kursen skall bli av)

Kursledare: Robert Forslund.

Bokning: Jan Forslund, telefon 0300-14654 Kl: 16.00-19.00.

Bokning och betald kursavgift senast 2009-09-31.

Material som Eleverna behöver till kursen:

Papper & penna.

5 st. Egna Foton. (Tex: 15x10 cm Foton eller Max A4 Foton)

1 st. USB minne på minst 2 GB. (Kostnad ca: 100-200:- Skr.)

Övrigt material, tillhandahålles eller lånas ut av kursledningen.

Egen Laptop-Dator kan medtagas. (För att göra övningar under lektionstid.)

Tid: dag- eller kvällstid enl. överenskommelse. Kursstart v.41.

Kurs Lokal: Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg.

Anmäl ditt intresse per telefon och boka enligt ovan.

Från grannföreningarna i regionen

DIS-Väst:

Första Höstmötet lördag den 12 sept. kl.10.00-15.00.

PRO-lokalen Skolgatan 2, Skövde. **Daniel Berglund** visar **Disgen ver. 8.2**

Riksföreningen Sverigekontakts lokalförening:

Utfärd lördag den 3 okt. kl 08.00 (Exercishuset Heden) till **Karlsborgs fästning** med visning och lunch samt besök på släktforskningsexemplet Varola socken och dess museala lanthandel. Avgift 500.- kr. **Anmälan** till Per Clemensson, tel. 031-206563 (telesvar) eller mail per@clemensson.net. Hemkomst kl.17.00.

Industrihistoria i Väst:

Föredrag torsdag den 5 nov. kl.18.30. **Gudrun Nyberg** talar om sin nya bok "**Dr Carlander i praktiken**". Lokal: Gamla Hovrätten, Olof Wijksgatan 6 (spåravn 2, 4-6, 8 till Korsvägen). Ingen anmälan eller avgift .

GRS anordnar :

Kurser i Släktforskning, handskriftsläsning mm

Kursprogram hösten 2009:

- 1 - Börja släktforska. För nybörjare, särskilt datakunskap 1 X 3 timmar
- 2 - Släktforska steg för steg. För nybörjare, särskilt källkunskap 7 X 3 timmar
- 3 - Släktforska vidare. För fortsättare, särskilt fördjupad kunskap om yrken 5 X 3 timmar

4 - Emigrantforska. För intresserade 3 X 3 timmar

5 - Handskriftsläsning och bibliotekskunskap. För alla 5 X 3 timmar

6 - Handskriftsläsning och handskriftstolkning - **DROP IN !**

Läsövning med lärare under 2 timmar utan anmälan. 100.- kr per tillfälle.

Tider, se GRS hemsida !

Kurser anpassas efter önskemål.

Högst 10 deltagare per kurs. Kurslitteratur och -material ingår.

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 36 B.

Tid: dag- eller kvällstid enl överenskommelse

Pris 100.- kr per gång. För icke medlem tillkommer årsavgiften i GRS 150.- kr.

Huvudlärare: Föreningens ordförande Per Clemensson, författare till kursböckerna Släktforska steg för steg, Släktforska vidare, Emigrantforska steg för steg, Hembygdsforska, Börja släktforska samt 41 Handskrifter (CD).

Anmäl ditt intresse per telefon och boka kurs snarast

telefon 031-206563 eller 0705-206564 med telesvar.

Från Ordföranden

Detta skrives före midsommar, då vädret var sådär. Jag hade just gått igenom mina arbetsuppgifter för sommaren och förberett sommarens och höstens föreningsengagemang. Ofta är det ju så att man som ordförande känner sig tvungen att övervara vissa av föreningens programpunkter. Denna termin känner jag mig ovanligt motiverad att närvara vid samtliga arrangemang: utfärden till Falköping och förbundets stämma, besök och visning av Landsarkivets depå på Polstjärnegatan, Bok- och biblioteksmässan, Lars-Olof Lööfs föredrag om Ryssland-Finland-Sverige 1809, Claes-Göran Wetterholms föredrag om västsvenska passagerare på Titanic, Öppet hus. Tider, se programmet sid. 3-4.

Vidare vill jag gärna följa med på Riksföreningens Sverigekontakts utfärd till Karlsborgs fästning. Dessutom har jag tänkt föreslå styrelsen att i mitten av december inbjuda medlemmarna till en musik- och kaffestund i föreningens lokaler. Tycker ni att det skulle vara trevligt? **Tyck gärna till.**

Under hösten har vi även utvidgat vårt utbildningsprogram med kurs om emigration och drop-in i handskriftsläsning. För att leva upp till detta program behöver vi fler lärare. **Anmäl ert intresse till mig!** Även till vår jour på Stadsbiblioteket på onsdagar kl 15-18 behöver vi förstärkning. Likaså behöver vi medlemmar för öppethållning av våra lokaler.

Som en särskild satsning erbjuder föreningen en kurs i Bildbehandling (se särskild annons sid. 4). Den handlar om scanning av egna bilder under ledning av Robert Forslund från Kungsbacka. **Skynda att anmäla er.**

Genom Släktforskarförbundet har vi medlemmar beretts möjligheten att inköpa förbundets årsbok till ett förmånligt pris. Samtidigt tillfaller en del av inköpspriset föreningen. **Gynna din förening och köp årsboken!** Se vidare annons med talong på sid. 8.

Slutligen utber jag mig å föreningens vägnar om uppgift om medlemmarnas e-post-adresser, då det därigenom kommer att underlätta möjligheterna att nå er vid t ex inställda eller vid nya (tillkomna mellan två tidningsutgivningar) arrangemang. De medlemmar som sålunda vill ha meddelanden från GRS bör skicka in sin e-post-adress till **info.g.r.s@telia.com**

I våra ansträngningar att förbättra kommunikationen med våra medlemmar ingår även aktiveringen av vår hemsida, som av vår webb-master Lars Nyqvist sköts på ett utmärkt sätt. Besök vår hemsida **www.genealogi.se/grs/**

Sedan sist har vi flyttat in i våra nya utökade lokaler. Styrelsen m fl gjorde en gedigen arbetsinsats under ett antal timmar under ledning av sekreteraren. Vi blev inte klara men nästintill och resultatet blev strålande: bättre plats för biblioteket och för arkivet, fler forskarplatser och bättre lagerhållning. Särskilt tackar vi makarna Ulf och Kerstin Lundqvist

som skänkte föreningen 10 bekväma och snygga sittmöbler, vilka kommer väl till pass i det nya rummet, samt Landsarkivet för viss hyllinredning.

Välkomna till den nya säsongen

Per Clemensson

P.S. Tyvärr måste vi ställa in GRS gruppresa den 22 aug. till Släktforskar-dagarna i Falköping. Det blev för få anmälda deltagare, eftersom vi ej nådde ut med annonseringen på ett effektivt sätt.

Bo Risberg har gått ur tiden

Föreningens till åren äldste medlem, direktör Bo Risberg, har avlidit i en ålder av 96 år.

Det var Bo Risberg och Martin Hammar, som med hjälp av Genealogiska Föreningen med säte i Stockholm, drog igång en ny förening: Västra Sveriges Genealogiska Förening - VSGF - år 1946. Hammar och Risberg var båda medlemmar i den s.k. riksföreningen, d.v.s. Genealogiska Föreningen.

Det var Martin Hammar och Henrik Löwenadler som hade fått Bo Risberg intresserad för genealogi eller släktforskning, som vi säger nuförtiden. Risberg började som mycket ung att besöka Göteborgs Landsarkiv - GLA - och blev en mycket intresserad och aktiv forskare. Under 50- och 60-talen medverkade han ofta med artiklar i Släkt och Hävd.

Inför VSGF:s 50-årsjubileum fick jag det hedervärda uppdraget att intervjua Bo om tiden när VSGF - Västra Sveriges Genealogiska Förening - bildades. Denna intervju med ovanstående foto har publicerats i Västanbladet nr 4 år 1996.

Vi tackar Bo Risberg för det pionjärarbete han på sin tid lade ner i VSGF.

Per Liljeström

Nedslag i Bo Risbergs övriga verksamhet.

Bo Risberg var starkt engagerad i samhällets olika sektorer och här skall nämnas några få.

Risberg hade flera utbildningar såsom handelsutbildning och teknisk utbildning, den senare vid Göteborgs Tekniska Institut samt försvarsutbildning vid Kungl. Krigshögskolan.

Bland Bo Risbergs olika anställningar kan nämnas att han 1933 - 1949 arbetade på Göteborgs Kapsylfabrik, från 1938 som verkställande direktör. Kapsylfabriken flyttade till Lerum och ändrade namn till AB Götaemballage. Där anställdes Risberg ånyo 1961 - 1966 som v.d.

Bo Risberg hade många uppdrag, även politiska och sociala. Under 1964 och 1965 representerade han Högern i Riksdagens första kammare. Under 30 år var han styrelseledamot i Göteborgs och Bohus Läns Jaktvårdsförbund.

Genom åren erhöll Risberg en mängd utmärkelser från olika föreningar och förbund - både svenska och finska. - Bo Risberg var i sin krafts dagar en mycket aktiv man.

Nu får du chansen att aktivt stödja vår förening GöteborgsRegionens Släktforskare !

För varje Släktforskarnas Årsbok som beställs enl. talongen nedan betalar Sveriges Släktforskarförbund **50 kr** till vår förening. Erbjudandet gäller till och med 30 september 2009, eller så långt lagret räcker. Kopiera talongen eller skriv helt enkelt av den och skicka den till:

**Sveriges Släktforskarförbund, Anderstorpsvägen 16,
171 54 Solna.**

Årsboken kostar bara 215 kr - inga andra avgifter tillkommer !

Släktforskarnas Årsbok är ett forum för längre och mer djuplodande artiklar om släktforskning och angränsande ämnen. Varje årgång rymmer 15-20 artiklar av både kända och mindre kända författare.

Årsboken kom ut i början av sommaren, med en rad spännande och nyttiga artiklar, som du inte vill vara utan. Några exempel:

- En storvuxen småförbrytares liv, leverne och släkt
- Glömda ansikten - gamla porträtt identifieras
- Johan Starbus - ein trefflicher Conterfeymahler
- Bertram Pourel, fransk hovspråkmästare i 1600-talets Sverige.
- Smålandssläkten Baaz under 1500- och 1600-talet
- Corfitz Cronquist, skånsk tidningsman och blivande emigrant
- Gränsinspektör i vilda östern
- Nils Axelsson i Hackheda - en underfogde i 1600-talets Småland
- Identitet okänd - jakten på Sofia
- Henrik Nilssons andra hustru Ingeborg. Om adliga ätten Reuters ursprung på mödernet.

Ja tack! Jag beställer Släktforskarnas Årsbok 2009 för endast 215 kr.

Namn.....

Adress.....

Postnummer..... Postort.....

Telefon.....

Ev. e-post.....@.....

Föreningens namn. **GöteborgsRegionens Släktforskare**

NYTTIGA UTDRAK UR 1734 ÅRS LAG

Missgiernings Balk

Capitel:

- I Om försmädelse mot GUD, och affall ifrån then rena ewangeliska läran.
- II Om truldom och widskepelse.
- III Om swordom och sabbatsbrott.
- IV Om förräderi.
- V Om then, som lasteliga talar å Konungen, eller thes och Rikets Råd
- VI Om myteri och upror.
- VII Om falska myntare.
- VIII Om then, som förfalskar och missbrukar annars namn och skrifter.
- IX Om twegifte.
- X Om tidelag.
- XI Om mordbrand.
- XII Om mord och nidingswerk.
- XIII Om then, som förgiör sig sielf.
- XIV Om dråp å föräldrar, barn och syskon; så ock ther någor slår, eller oqwädar, sina föräldrar.
- XV Om dråp, hugg och slag, å husbonda eller förman; så ock oqwädings ord emot dem.
- XVI Om barnamord.
- XVII Om förgiörning genom förgift, eller annorledes.
- XVIII Om Kyrkiofrid, och Rättegångsfrid.
- XIX Om fängelsebrott, och them, som fångar wärja, eller släppa.
- XX Om hemfrid och rån.
- XXI Om almän landsfrid, och wägafrid.
- XXII Om qwinnofrid.
- XXIII Hwad the förwerkadt hafwa, som edsöre bryta. (*edsörebrott = brott mot frid-*
- XXIV Om annat dråp. *-lagstifning*).
- XXV Om dråpare eller ogierningsman dräpes, tå man honom fånga wil.
- XXVI Huru dråpare straffas skal, när han på flychten och fri fot kommen är, eller ther skiäl til äro, at han lif sitt behålla må.
- XXVII Om dulgadråp (*dråp där dråparen ej är känd*)
- XXVIII Om dråp, som sker af wållande, utan upsåt at dräpa.
- XXIX Om dråp och bana, som timar mer af olycko, än annars wållande.
- XXX Om barn, eller tienstehion, dräpas med wåda.
- XXXI Om dråp och annan missgierning af öfwerмага (*omyndig*).
- XXXII Om dråp af then, som afwita (*sinnessjuk*) är.
- XXXIII Om okynnes fä, eller hund, dödar man, eller qwinno.
- XXXIV Om man sårar annan i ansichte, eller hals, eller hugger af lem, eller slår ut tänder.
- XXXV Om kiottsår, slag, kindpust (*örfil*) och hådrag.
- XXXVI Huru bötas skal, om man slår hustru sina, eller hustru man sin; eller husbonde,

eller matmoder, legohion sitt.

XXXVII Huru öfwermage (*omyndig*) böta skal för sår och lyte.

XXXVIII Om sårsmål, som ske af rätt våda.

XXXIX Huru sår skola synas, och vårdas; och om läkarelön.

XL Om stöld.

XLI Om flera stjäla med samnad hand, eller någor warder thertil lockad eller buden, eller eljest är i tiufnad delachtig.

XLII Om hustiufnad, och nidings stöld.

XLIII Om then, som stäl ute på marken; och om någor tager annars mans båt eller häst; eller miölkar hans ko, får eller get.

XLIV Om then, som lägger skatt och tunga å Konungens skattskyldiga undersåtare.

XLV Om then, som swikeliga drager til sig Kronones ingäld; så ock om Upbördsman något theraf förskingrar.

XLVI Om Kyrkiotiufnad.

XLVII Om snatteri.

XLVIII Om fynd och hittegods, och huru thet bör lysas up.

XLIX Om stulit gods kiöpes, eller tages i pant; och huru man må sig urtiufwa göra (*att göra sig fri från anklagelse om stöld*); så ock om then, som swikeliga sig tilägnar annars mans gods.

L Om öfwermage (*omyndig*) stäl.

LI Om bodrägt (*stöld av anhörig, hustjuvnad*)

LII Huru man skal sitt återtaga, eller annan lagliga til tiufsak binda, och ther om ransaka låta; och om man utan skiäl annan något gods fränkänna wil.

LIII Om lönskaläge.

LIV Om lägersmål i fästom, och under ächtenskaps löfte.

LV Om enfalt hor. (*ogift som har könsumgänge med gift*).

LVI Om twefalt hor (*gift som har könsumgänge med person, gift med annan part*).

LVII Om kopleri och skiörlefnad.

LVIII Om lägersmål med syskonebarn.

LIX Om blodskam, och lägersmål i andra förbudna leder.

LX Om then, som liuger å annan, och om oqwädins ord.

LXI Om delachtighet i missgierningar.

Straff Balk

I Om Missgierningars angifwande, och Fångars underhåll.

II Om then, som i fängelse dö.

III Om doms fullbordan i lifssaker.

IV Om Skarprättare.

V Om kropspligt med arbete, spö och ris, så ock hächte wid watn och bröd.

Den 16 febr. 1864 upphörde denna missgärningsbalk och straffbalk att gälla, då en ny strafflag infördes.

1984 års facsimilutgåva av 1734 års lag finns att läsa i GRS bibliotek.

Fästningar utgjorde äldre tiders fängelser. I hela Sverige dömdes f.o.m. 1670-talet till "Marstrandarbetet" på Karlstens fästning, från ett par år till livstid.

Dödligheten var mycket stor p.g.a. det hårda arbetet och de svåra förhållandena.

Straffet avskaffades 1854, då Karlsten ansågs färdigbyggt.

Bohus fästning, Nya Älvsborgs fästning och Varbergs fästning var andra fängelser på västkusten.

Brott och straff i gångna tider

av Nina Ringhom

Förr i tiden fanns det egentligen bara fyra sorters bestraffningar - böter, fängelse, dödsstraff och skamstraff. Man kunde också förklaras fredlös eller landsförvisas. Kyrkan kunde också döma till bannlysning eller botgöring, till exempel en lång pilgrimsfärd. Någon *villkorlig dom* fanns dock inte utan begick man ett brott och åkte fast, blev man straffad, punkt slut. Kunde man inte betala sina böter fick man "plikta med kroppen", det vill säga man fick ta spöstraff istället. Villkorlig dom infördes först 1906. Fängelsebyggnader fanns det inte i någon egentlig mening förrän fram på 1800-talet.

Det fanns många saker man kunde dömas för - saker som vi idag inte ens tänker på, exempelvis kunde man dömas för förolämpningar, **sab-batsbrott** om man hade en handelsbod öppen på helgdagar/söndagar, och "avfall från den rena evangeliska läran" kunde medföra landsförvisning.

Straffen skulle vara så pass avskräckande att andra inte skulle göra om samma sak, detta kallades för **androm till varnagel**. Att bruka svordomar innebar böter eller *stocken* "vid kyrkdörren". Fylleri medförde också böter.

Inte heller fanns det *förmildrande omständigheter* som vi har idag, utan stöld var stöld oavsett om du stal av hunger eller inte. För "fjärde resan stöld" (stöld fyra gånger) kunde du bli hängd. Stöld från kyrkor drabbades dubbelt mot vanlig stöld. Man graderade dock brotten, man gjorde till exempel skillnad på mord och dråp, där mord var belagt med det strängaste straffet.

Fram till 1800-talet brukade avrättningar äga rum på offentliga platser och det var i det närmaste feststämning runt händelsen där både kvinnor, barn och ungdomar samlades för att se på. Vid **halsuggningar** brukade en del människor försöka få tag

Fånge i järnkrona.

på lite blod från den avrättade, eftersom man trodde att blod från en avrättad kunde bota "fallandesjuka" (epilepsi). När **Gustav III** blev kung 1771 fanns det dödsstraff för 68 olika typer av brott. Han strök dock några dödsstraff - bland annat för trolldom, tve- gifte, dubbelt hor, och för den som gripits för fjärde resan stöld.

Dulgadråp (dolt dråp)

Om man hittade ett lik utomhus och man inte fick fram mördaren "inom natt och år", så skulle hela häradet ställas till ansvar. De fick då böta för "dulgadråp" som det kallades. Påträffades liket inomhus var det husets ägare som fick böta, om inte gärningsmannen hittades. Hälften av bötespengarna tog staten och målsägarna tog den andra hälften.

Själv mord

Att begå självmord var brottsligt och de som gjorde det fick inte begravas på kyrkogården utan grävdes ner på galgbacken. Själv-mördarna kallades för **självspillingar** (en som själv förspillt sitt liv). Ända fram till tidigt 1900-tal betraktades självspillingarna för mördare, eftersom lagen byggde på de 10 budorden från Bibeln som säger: **Du**

skall inte döda, och detta gällde även om man dödade sig själv, man ansågs då för att vara en mördare och som sådan skulle man bestraffas. Eftersom man redan var död fick istället *själen och kroppen* ta straffet. För det mesta brändes eller grävdes kroppen ner på galgbacken eller i skogen. Kunde det bevisas att personen som tagit självmord varit psykiskt sjuk kunde de dock ha turen att bli begravd på kyrkogården istället - dock utan klockringning och ibland till och med utan präst, och för det mesta på den norra sidan av kyrkogården, som ansågs för den "dåliga sidan".

Utomäktenskapliga förbindelser

En förbindelse mellan två *som inte var gifta* kallades för "lägersmål" eller "lönska-läge" och var åtalbart fram till 1855. Sådana förhållanden kunde vara svåra att upptäcka - om det inte blev barn av det hela förstås. En förbindelse mellan *en gift och en ogift* kallades för **enkelt hor** och var *bägge gifta* på var sitt håll kallades det för **dubbelt hor**. Det sistnämnda drabbade paret extra hårt och ledde till dödsstraff för båda två, intill Gustav III:s tid.

Blodskam

eller incest, straffades också med döden, och samma sak var det med **tidelag** - det vill säga sex med djur. Dessvärre dödades även djuret som blivit utsatt för händelsen, eftersom man var rädd för att det skulle bli avkomma, och en avkomma av djur och människa trodde man blev djävulsbarn och därmed en styggelse mot Gud, vilket inte kunde tillåtas, därför dödades även djuret som kunde bära på denna styggelse.

Mord, rånmord, mordbrand och barnamord

Många barnamord inträffade säkert efter att en ogift kvinna blivit gravid. Eftersom det var straffbart att ha sex om man inte var gift, så är det ganska självklart att kvinnorna måste ha blivit hysteriskt rädda när de upptäckte att de var med barn. De kunde ju bli avrättade för det. Många försökte därför att dölja sin växande mage och födde sedan barnet i "lönnedom" för att sedan döda det. De blev för det mesta upptäckta, vilket ledde till ett säkert dödsstraff. Kvinnor som dömdes för **barnamord** brukade halshuggas och därefter brännas på bål. **Gustav III** utfärdade 1778 ett kungligt brev, det s.k. **barnamordsplakatet**, för att hindra detta. Ogifta mödrar kunde nu föda sitt barn anonymt och barnets mor och far antecknades som "okända" i födelseboken.

Abort och *fosterfördrivning* var också straffbart. Vissa möjligheter till laglig abort

kom 1938 och helt fri abort 1975.

Folk som begått "**vanliga mord**" dömdes självklart till döden, liksom de som utförde **rånmord** eller **mordbrand**.

Uppror

Uppror sågs det också allvarligt på, vilket drängarna Mårten Bengtsson (24) och Pehr Ottosson blev varse. De deltog i ett uppror mot soldatutskrivning i Skåne 1811 och blev för det dömda att *mista höger hand, halshuggas och steglas*.

Husaga, barnaga och bestraffningar

Förr var det föräldrarnas plikt att aga och bestraffa sina barn - till exempel om de svor på en helgdag. Man fick emellertid inte slå dem så mycket att de dog, men OM det ändå skedde, så fick man bara bötesstraff. Om däremot barnet slog sina föräldrar, kunde de i värsta fall bli dömda till döden.

Husaga var tillåten men man skilde på husaga och misshandel. Det sistnämnda fick inte förekomma - om en man slog sin hustru gul och blå fick han dubbla böter.

Spöstraff, risstraff

Spö- och risstraff, prygel med spö eller ris, var ett ofta förekommande skamstraff i äldre tid. Spöstraff kunde man få för "enkla brott" såsom förolämpningsbrott, sedlighetsförbrytelser eller lättare misshandelsbrott. Hade man fått böter och inte kunde betala dem, kunde man ta spöstraff istället. Män fick högst 40 par spö och kvinnor högst 30 par ris, och man slog mot den nakna kroppen, ryggen. Därav uttrycket hudstrykning, hudflängning. Straffet utfördes vanligen vid skampålen (se bild). Spö- och risstraff avskaffades 1855, men prygel fanns kvar inom fängelser till 1938.

HITTA DINA RÖTTER

Det kompletta digitala arkivet!

FRÅN
149:-
Beställ på www.genline.se

VEM ÄR DU SLÄKT MED? I vårt digitala bildarkiv finns de historiska svenska kyrkböckerna från 1600-talet och fram till 1897. Det är hela 32 miljoner sidor i original och alla Sveriges län! Genline är det enda kompletta arkivet för släktforskning på Internet.

Med Genline kan du släktforska oberoende av tid och rum. Det du behöver är en dator, uppkoppling mot Internet samt ett Genline-abonnemang. Besök www.genline.se för att beställa ditt abonnemang samt för att se våra aktuella specialerbjudanden.

GENLINE.SE

Gatlopp

Blev man dömd till gatlopp så kunde man aldrig vara säker på att man kom ifrån det med livet i behåll. Det finns exempel på där personer har avlidit av sina skador. Det gick till så att omkring 50 man ställde upp sig i två rader och sedan fick den dömde springa mellan raderna medan männen slog honom med käppar och spön.

Hängning

Tjuvar brukade för det mesta bli hängda, och det här var ett straff som enbart män fick genomgå. Att bli hängd var en mycket förnedrande avrättningsmetod tyckte man. Hängningarna brukade ske en bit utanför staden.

Den dömde kunde överklaga i hovrätten och även be om nåd hos Kungen och många gånger omvandlades då dödsstraffet till gat-

lopp och/eller fängelse.

Kölhalning

Om man var ute till sjöss och gjorde sig skyldig till något brott, kunde man bli dömd till kölhalning. Då bands den dömde fast i ett rep och sedan drogs han under fartygets köl från den ena sidan av fartyget till den andra. Många dog av den här behandlingen, de drunknade eller blev så illa skurna att de dog av blodförlust. Kölhalning avskaffades 1755.

Fredlös, bannlyst, biltog

Om man hade gjort sig skyldig till **urbota brott** kunde man bli fredlös. Med urbota brott menades sådana brott som man ansåg inte kunde sonas med böter. Blev man fredlös i hela landet kallades det för biltog. En fredlös stod utanför rätten och samhället och den som slog ihjäl en fredlös straffades därför inte. Att bli fredlös ansågs vara ett av lagens strängaste straff.

Halshuggning

Att bli halshuggen ansågs vara "finare" än att bli hängd. Det fanns två typer av halshuggning - med yxa eller med svärd. Det sistnämnda ansågs dessutom "finare" än med yxa. Adelsmän kunde kräva att få bli avrättade med svärd istället för med yxa. Ofta blev även handen avhuggen, sedan huvudet och därefter kunde man bli steglad om det var ett "kvalificerat dödsstraff".

Bränning på bål

I Sverige var det *mycket ovanligt* att man brändes *levande* på bål. Det vanliga var att man först avrättades genom halshuggning och sedan brändes. Endast två brott kunde ge den här domen: giftmord och häxeri. Men även då avrättades man för det mesta på något annat sätt först.

Rådbråkning

Detta var ett så kallat "kvalificerat dödsstraff", vilket menades att straffet var särskilt plågsamt och långvarigt. Vid rådbråkning lades de dömda på en bädd av stockar, sedan krossade bödeln med en järnstång eller ett vagnshjul så många ben som möjligt i kroppen utan att de dog samt efterföljande stegling.

I Sverige förekom enligt 1734 års lag

endast rådbråkning för den som våldfört och dödat en skeppsbruten. Däremot förekom halshuggning och därefter *stegling* för åtskilliga brott. Rådbråkning avskaffades 1835.

Stegling - stegel och hjul

Stegling, även kallat "stegel och hjul" var ett straff som endast män utsattes för. Stegling skedde efter att den dömda avrättats, till skillnad från rådbråkning, där de skulle vara vid liv så länge som möjligt. Personen kunde till exempel först hängas eller halshuggas varpå kroppen styckades upp i olika delar som därpå placerades på stora hjul som sattes upp horisontellt på pålar, som avskräckande exempel. En person som fick genomgå den här avrättningen var till exempel Gustav III:s mördare, **Anckarström**. Metoden användes ända in på 1820-talet, men avskaffades 1841.

Skarprättare, bödel, mästerman, stugpageve

Bödeln hade, tillsammans med rackaren det mest avskydda jobbet i samhället. Ofta var bödeln själv en dödsdömd som fick behålla livet, om han tog på sig att bli bödel. Det

SKATTER och GAMLA UTTRYCK

sammanställda av Pär-Olov Odmer.

Forts. från föregående nummer.

var nämligen svårt att hitta någon frivillig till det här jobbet. För att han inte skulle rymma brännmärktes han i pannan - eller så skars öronen av. Då kunde man lätt se att det var en rymling. Även hans fru och barn brukade vara utstötta ur samhället, och folk gick hellre stora omvägar än att gå förbi hans hus. Från och med år 1699 blev det dock förbjudet att anställa tidigare brottslingar till bödelsyrket, och man försökte på det viset att höja yrkets anseende.

I yrket ingick förutom avrättningar även stymplingar och spöstraff. Lönen var fast och enligt 1736 års bödelstaxa fick han 5 daler för en halshugning eller "tungans avskärande", medan öronens avskärande gav 2 daler. För både halshugning och brännande på bål utbetalades 10 daler. Kåk- och hudstrykning 3 daler, och så vidare.

Före en avrättning var det "skick och bruk" att både den dödsdömde och bödeln tog sig ett rejält brännvinsrus. Ofta kom därför den dömda raglande till avrättningen - och bödeln kunde också vara så pass onykter att han fick hugga flera gånger för att klara av jobbet. Ett välkänt sådant fall är när **Konrad Tektor** avrättades på Gotland 1876. Enligt 1686 års kyrkolag var det upp till prästerna att se till att den dömda inte fick FÖR mycket alkohol i sig, utan han måste vara så pass nykter att han kunde "bereda sin själ inför slutet". Sveriges siste skarprättare var **Anders Gustaf Dalman** (1848-1920).

Rackare, nattman

Nattmannen - eller det mer bekanta "rackaren" hade samhällets i särklass sämsta jobb. Han var bödelns medhjälpare och som sådan fick han bygga bål, frakta dödsdömda, utföra stegling och rådbråkning, gräva ner kroppar med mera. I städerna fick han även tömma latrin, samla in självdöda djur, kastrera och få djur, men från slutet av 1800-talet övergick hans sysslor främst till att ta vara på döda och herrelösa djur.

Sveriges sista avrättning . . .

skedde klockan 08.00 den 23 november 1910 då kyparen Johan Alfred Andersson-Ander (37) avrättades med giljotin på Långholmen. Ander var dömd för rånmord på en växelkassörska, Anna Viktoria Hellsten, i Stockholm. Det var enda gången som en giljotin användes i Sverige.

Och så säger de att det var bättre förr ??

Källor:

Svenska krönikan, vår kulturhistoria - forum förlag

Svenska mord - Jan-Öjvind Swahn

Populär historias tidningar

Mord i Stockholm - Niklas Ericsson

Publiceras med tillstånd av

Nina Ringbom www.historiesajten.se

Reduktion. Minskning, avkortning, indragning. Benämning på bl.a. de indragningar till kronan, som under Karl XI:s regering företogs av tidigare till privatpersoner (främst adelsmän) donerade eller på annat sätt överlåtna gods, räntor eller privilegier.

Revning. Uppmätning av jord i samband med värdering för skattläggning. Även uppskattning av grödans storlek kallades ibland för revning.

Riksgälds. Kallades sedlar som utgavs av Riksgäldskontoret 1789-1834. 1 riksdaler specie = 4 riksgälds. 1855 blev 1 riksdaler riksgäld huvudmynt och kallades då 1 riksdaler silvermynt.

Rote. Ett par, liten trupp, tropp.

Del av ett område (t ex av socken), som höll en soldat eller underhöll sina egna fattiga. Även för skolundervisning, katekesförhör, brandskydd mm var socknarna indelade i rotar.

I Stockholm förekom roteindelning för folkbokföringen fram till 1926.

Rotebonde. Bidrog till soldats eller båtsmans underhåll.

Rotehjon. Fattighjon inom en rote.

Rotehållare. Bonde på rotens största gård.

Rotehållet. Exempel 1809: Utöver 66 rdr "hemkall" för torpet, 20 rdr för kläder och lön samt för "rotekistans" underhåll med skjuts, matsäck och drickspenningar i samband med regements-möten.

Roteman. Befattningshavare i Stockholms stads tjänst 1878 - 1926 med uppgift att inom sin rote ombesörja mantalsskrivning och övrig folkbokföring.

Denna är ofta fylligare och säkrare än den kyrkliga bokföringen för samma tid.

Rotemansarkivet förvaras i Stockholms stadsarkiv. (Forskning får endast ske efter tillstånd av stadsarkivarien).

På landsbygden svarade roteman för ordning och brandskydd mm inom sin rote. Kallades ibland för rotemästare.

Rotering. Indelning i rotar för underhåll av soldater eller båtsmän.

Runstav. Typiskt svensk evighetskalender, oftast skuren i trä. För att kunna använda den måste man känna till söndagsbokstav och gyllental. Stavarna härstammar från medeltiden men hade sin största frekvens på 1500- och 1600-talen.

Rusttjänst. Krigstjänst till häst mot viss skattefrihet, frälse. Det rytteri som bildades genom rusttjänsten kallades adelsfanan.

Rå. Gränsmärke, gräns; även skogs- eller vattenväsen.

Rå och rör. Råmärken; rå = gränspåle, rör = stenröse.

Ränta. Den äldsta statsskatten, som egentligen betecknade den avrad (jordeboksränta, äldre uttryck för arrende) och städie (skatt för att besitta jord) som erlades av kronans

landbor på allmänna kronohemman, men som snart kom att innefatta även skatteböndernas årliga utskylder (jordeboksränta, ordinarie ränta). Den erlades till 1869 in natura.

Rökskatten. Avgift för varje eldstad.

Rökstuga. Pörte, bostadshus som uppvärmdes med en skorstenslös rökugn. Röken tar sig ut genom en taklucka eller genom dörren.

Rötmånad. Den tid då solen står i lejonets tecken, ung. 23 juli – 23 augusti. Maten ruttnar då på grund av fuktig värme.

Saköreslängd. Hos allmän domstol förd förteckning över utdömda böter. Finns oftast inlagd eller häftad i domboken.

Salpeter Hjälp. Infördes 1634. Kom till för att underhålla kronans salpetersjudare.

Salpetersjuderier. De skulle sörja för krigsmaktens behov av salpeter för kruttillverkning. Gustav Vasa förklarade salpeterjorden under ladugårdarna för regale, dvs kronans egendom.

Salpetersjudare hämtade den urindränkta jorden till sjuderierna. Böndernas skyldighet att hjälpa till ersattes 1634 av en salpeterskatt efter hemmantalet.

Salpetersjuderistaten indrogs först 1895.

Saltlicensen. Avgift för varje tunna salt som infördes. Före 1635 var den 2 daler per tunna. Avgiften mildrades något 1635.

Sexman. Av sockenstämman vald tillsyningsman för kyrkans och prästgårdens underhåll samt för övervakning av tukt och goda seder i församlingen. Ämbetet förekom till 1862.

Sidentyg. Tillhörde "överflödsvarorna" och skulle uppgivas vid mantalsskrivningen.

Sjötullen. (Se Stora sjötullen).

Skafte/tionde. Tionde av vete, korn, råg, havre, ärtor, bönor, lin, hampa och humle. Erlades otröskat.

Skattefrälsehemman. De uppstod på 1600-talet när kronan till adeln sålde sin rätt till skatteuppbörd från ett skattehemman.

Skattejord. Jord som ägdes av en fri bonde (skattebonde), dvs ej av kronan eller adelsman. Skatt erlades av skattebonden till kronan eller till innehavare av skattefrälsehemman.

Skatteköp. Förvärv av kronohemman. Tilläts först av Karl IX, därefter genom en förordning 1723. Cirka 3/5 av samtliga kronohemman förvandlades genom sådana köp till skattehemman åren 1701 - 1805.

Skattevrak. När äganderätten till ett hemman övergick till kronan på grund av att bonden ej förmått betala skatt eller vanhävdats sin gård.

Forts. i nästa nummer

Släktforskningens Dag 21 mars 2009

Refererat och foton: Per Liljeström

I samarbete med Göteborgs Landsarkiv (GLA) hade de tre släktforskarföreningarna GöteborgsRegionens Släktforskare, Dis-Väst och Föreningen Släktdata inbjudit släktforskare i Väst och andra intresserade till Landsarkivet i Göteborg lördagen den 21 mars.

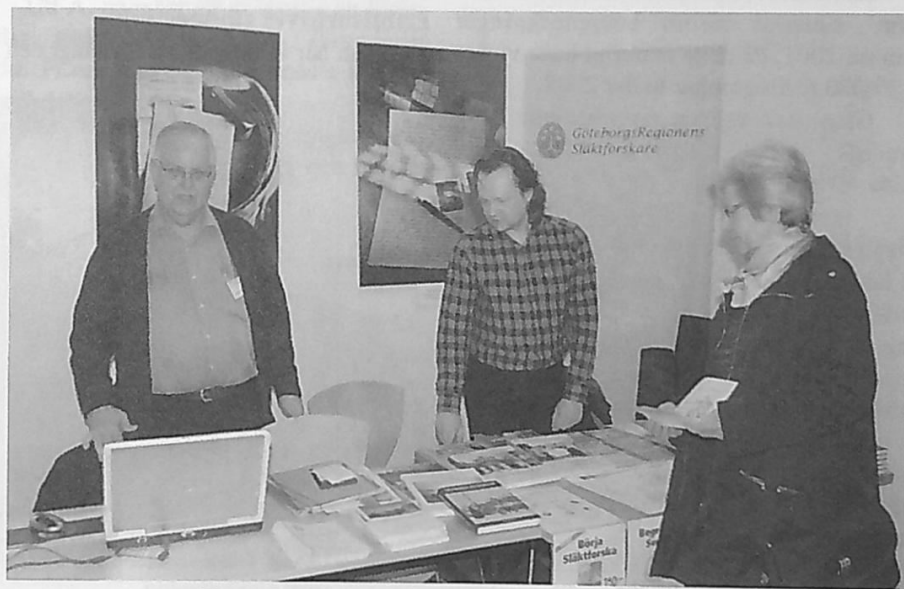
Det blev ett lyckat arrangemang från alla synpunkter. Hela bottenvåningen disponerades för utställningar och föreläsningar. Inte minst de senare drog fullsatt lokal varje gång - i varje fall de som jag bevistade.

Övriga utställare och samarrangörer var Arkiv Digital, EmiWeb, Genline, Göteborgs Hembygdsförbund, Sjöfartsmuseet, Stadsbiblioteket och Stadsmuseet.

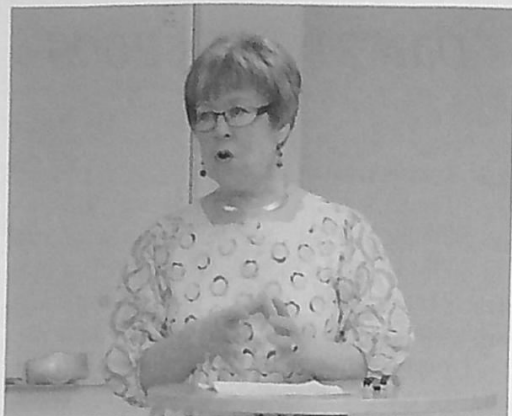
Landsarkivet idag

Landsarkivet har tappat många av sina traditionella besökare, d.v.s. de forskare som i första hand 'letar i' kyrkoböcker och liknande handlingar, berättar landsarkivarien Louise Lönnroth. Genom datoriseringen sitter många hemma vid den egna datorn för att fånga upp mer eller mindre avlägsna släktingar. Landsarkivet söker därför nya vägar att nå den allmänhet, som normalt inte har vägarna in i våra lokaler. Vi söker därför samarbete på många olika plan och med andra institutioner såsom arkiv, bibliotek och museer (ABM).

Vi vill också föra en bred dialog inom kulturlivet, och vi vill också få kontakt med amatörfilmare, som har smalfilm från efterkrigstiden.

Ewert Arwidsson och Kjell Croné i GRS monter

Louise Lönnroth

GLAs arbete har i många år varit föränderligt och inte minst nu när alla kyrkoarkiven skall tas in till vår stora depå på Polstjärnegatan för registrering. Därefter körs handlingarna med stora lastbilar till Norrland för skanning och digitalisering. Så småningom kommer handlingarna tillbaka för arkivering.

Landsarkivet får också en hel del 'modernt' material såsom bouppteckningar fram till 2001. På detta material hade vi fler än 20.000 förfrågningar under 2008.

GLA har utöver de officiella myndighetsarkiven fler än 20.000 enskilda arkiv.

Börja släktforska

Så heter Per Clemenssons och Kjell Anderssons nya bok om släktforskning. Även Per påpekar att släktforskningen det senaste decenniet har förändrats främst genom datorernas intåg på marknaden. Också tillgången på arkiverat material har och kommer att förändras. Allt detta har Per CI försökt samla i den nya boken. Åren 1860 och 1895 är inte längre de nödvändiga

startåren för att komma in i arkivmaterialet.

Det skall bli ett nöje att läsa och studera boken, som fanns till försäljning på släktforskardagen till reducerat pris.

Lite arkivhistoria.

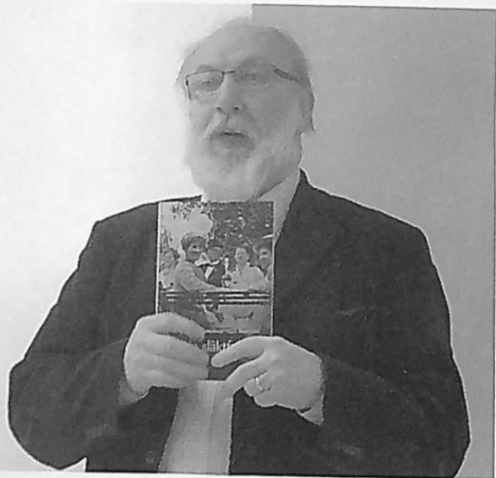
Per Clemenssons berättade att hans far var landsarkivarie, så Per är nästan född på Landsarkivet. Vi fick bland annat höra om potatisland och fruktodlingar på den stora arkivtomten.

De stora åren för GLA var 1960-talet till 1980-talet, då antalet besökare ständigt ökade. En period hade man till och med köer på utsidan av ytterdörren. Böckerna slets mycket påtagligt, och Riksarkivet insåg att något måste göras.

Mormonerna hade långt tidigare börjat mikrofilma våra kyrkoarkiv, och nu ville Riksarkivet samarbeta om detta för att stoppa förslitningen.

Landsarkivet stänger inte

Äntligen har vi kommit så här långt och till

Per Clemensson

*Sjöfartsmuseets hörna
samt
Stadsbibliote-
kets bokbord
med
Susanne
Fleischer*

hösten skall entreprenörerna börja med förberedelser inför de stora arbetena år 2010, berättar förste arkivarie Ulf Andersson, när han informerar om Det nya Landsarkivet, d.v.s. till- och ombyggnaden av landsarkivet. Under byggnadsperioden planerar man att ha normala öppettider även om viss verksamhet sker i baracker.

Ulf A. påpekar att vi lever i en föränderlig värld (Ibland t.o.m. förunderlig värld. PLm), och att GLA måste anpassa sig till detta.

Ulf presenterar bygghandlingarna och arkitekturritningarna över planer och fasader för de publika delarna.

Till sist vill jag kommentera Det nya landsarkivet något. Jag tycker
att planlösningen verkar väl genomtänkt.
att detta modernistiska glashus inte passar in bland den 100-åriga bebyggelsen.
att platta tak ej skall godkännas av byggnadsnämnder. Efter 40 år inom byggbranschen och 20 år inom underhållssektorn vet jag att problem uppstår förr eller senare, men oftast förr!

Sammanfattning

Arrangörerna har lyckats att informera på ett bra och intressant sätt. De tre föreläsningar jag hörde var bra. Hoppas att de övriga var lika bra. Vi kommer gärna tillbaka 2011, för i ombyggnadsröran 2010 går det väl inte. Vi får väl vara glada att GLA fungerar hjälpligt under ombyggnaden.

Ulf Andersson

Nyhet! Exklusivt!

Hitta dina släktingar i den svensk-amerikanska emigrantsamlingen på ancestry.se

Mer än 5 miljoner svenskar

www.ancestry.se – Upptäck din släkthistoria

- ☛ Den mest kompletta amerikanska folkräkningen online för åren 1790 till 1930. Här finns 100 000-tals personer med svenskt påbrå.
- ☛ New York, passagerarlistor (1820-1857) med 884 180 passagerare födda i Sverige.
- ☛ Boston, passagerarlistor (1820-1943) med över 118 000 passagerare som avrest från svenska hamnar.
- ☛ Fri åtkomst till värmländska kyrkböcker – värmländska dop-, vigsel- och dödböcker för åren 1653 till 1897.
- ☛ Ännu fler värdefulla historiska databaser för din släktforskning
- ☛ Emigranten Populär – Sveriges populäraste emigrantdatabas med totalt 1 764 425 namn i register från 1783 till 1950.
- ☛ Anslut till OneWorldTree – världens största släkträd – sök i andra personers släkträd efter släktingar med svenskt påbrå.
- ☛ Registrera dig och skapa redan idag ett släkträd online gratis med hjälp av vårt avancerade släkträdsprogram!

www.ancestry.se

Upptäck din släkts historia online med

 ancestry.se

Välkommen som medlem i SVERIGEKONTAKT och dess lokalförening i Göteborg

- * du får resa i vårt och främmande land
- * du får lyssna till trevliga föredrag
- * du får vara med och stötta svenska språket och svensk kultur i utlandet
- * du får uppleva trevlig gemenskap
- * du får vår tidning 4 ggr per år

Betala in din medlemsavgift 150:- kr på plusgiro 40580-3
Informera dig på hemsidan www.sverigekontakt.se

Fängelseliv genom fängelsearkiv

av Gunilla Nordström

Göteborgs fängelser

Redan under 1600-talet fungerade Nya Älvsborgs fästning som fängelse. 1720 blev det kronofängelse för brottslingar från hela Sverige. Här förvarades endast livstidsfångar. När nya Älvsborgs fängelse drogs in 1866 överfördes dessa fångar till Karlskrona. På 1700-talet hade Göteborg fängelserum vid Kungsporten, Drottningporten och Lilla Bommen.

Kungsportens fängelse togs ur bruk 1836 och de där då förvarade fångarna transporterades till Malmö. De andra fängelserummen torde ha upphört ungefär samtidigt. Vid denna tid fanns också en så kallad "tjuvkista" vid Stora Torget, där brottslingar, som gjort sig skyldiga till lättare brott, kunde sona dessa.

År 1816 stod länshäktet vid Sillgatan klart. Där skulle man få rum med häktade från hela länet. Man flyttade också dit de fångar, som hittills förvarats i stadshäktet.

När länsfängelset vid Lilla Bommen stod klart 1857 (se bild sid.26), ersatte detta länshäktet. Länsfängelset byggdes som cellfängelse, vilket ansågs vara ett stort framsteg i jämförelse med tidigare förvaringsställen, där fångar av alla kategorier blandats. Cellsystemet var avsett att ge fångarna tillfälle att begrunda sina fel och bättra sig.

Skansen Kronan fungerade 1854-1858 som fängelse för ca 200 livstidsfångar.

När flottstationen vid Nya Varvet lades ned 1869, överlämnade man byggnaderna till fångvårdsstyrelsen och ett fängelse kunde tas i bruk 1870. Vid Nya Varvet

anlades också två tvångsarbetsanstalter för "vanartade ynglingar". Här upprättades 1883 Östra kronoarbetsanstalten för straffade ynglingar och 1885 öppnades Västra kronoarbetsanstalten, som var avsedd för tidigare ostraffade ynglingar. Den västra anstalten lades ned 1895, medan den östra anstalten var i bruk till 1902.

Spinnhuset vid Stampen började 1867 användas som arbetsfängelse för kvinnor. 1895 blev det kronospinnhus och fick således fångar från hela landet. Villkoret för att få sitta av sitt straff på spinnhuset var att man dömts till minst 4 års fängelse. Kvinnor, som fått lindrigare straff, förvarades i Länsfängelset.

Spinnhuset togs ur bruk 1909 och de kvarvarande fångarna överflyttades till Landskrona.

När Härlanda fängelse stod klart i maj 1907 togs både Nya Varvets fängelse och Länsfängelset vid Lilla Bommen ur bruk.

"Lösdriverilagen"

Det var ingen svårighet att hamna i fängelse även om man egentligen inte begått något "brott" i ordets rätta bemärkelse. Citat ur lag angående lösdriverare från 12/6 1885: "Var som sysslös stryker omkring från ort till annan, utan medel till sitt uppehälle, må, där ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas såsom lösdriverare på sätt som i denna lag sägs. Till enahanda behandling vare ock den förfaren vilken eljest, utan att äga medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen

*För ett Vackrare Hem ,
besök
vårt Konstgalleri*

GALLERI SCANDINAVIA

*Galleri Scandinavia, Berzeligatan 14, Göteborg
Tel. 031 - 16 93 01*

Familjen Lindblom

försörja sig och tillika förer ett sådant levnadssätt, att våda därav uppstår för annans säkerhet, ordning eller sedlighet."

Dessa s k "lösdrivare" kunde anhållas och förhöras hos kronofogde, länsman eller stadsfiskal, för att där redogöra för sina levnadsomständigheter. Första gången blev man tilldelad varning, men andra gången kunde man dömas till tvångsarbete under en tid av 1 månad till 1 år. Svårare än så var det inte att hamna i fängelse.

Liv och död i fängelse

En fånge hade många skyldigheter, men ytterst få rättigheter. Fången skulle alltid uppföra sig mycket hövligt och respektfullt gentemot fängelsepersonalen. Han skulle också iakttaga tystnad och fick således ej tala, sjunga, läsa högt (i den mån de var kapabla till det) eller på annat sätt "föra oväsen". Då en fånge blev tilltalad av per-

sonalen fick denne ej heller tala högre än nödvändigt för att bli hörd och han fick absolut ej tala utan att först ha blivit tilltalad. Viktigast var det att fångarna inte på något sätt försökte meddela sig med varandra. Dessa rigorösa bestämmelser var naturligtvis omöjliga att följa och så gjordes ej heller. Det gick säkert bra att tala med varandra, bara ingen av vaktpersonalen blev varse samtalet.

Om man bröt mot fångvårdens regler kunde man på fängelset (av fängelseinspektören) dömas till s k extra judiciella bestraffningar, dvs våra dagars diciplinstraff. Straffet kunde vara att man fick sitta i ljus ensamcell eller mörkerlagd ensamcell för en viss tid, att man fick sova utan sängkläder eller att man fick lägre mattilldelning.

Några exempel från Länsfängelset i Göteborg: - Edvard, dömdes till 5 dygns

ljus cell utan sängkläder för att ha förstört skriften "Andaktsbok för fångar". - Karls förseelse (ohövlighet mot bevakning) gav även detta 5 dygns ljus cell utan sängkläder.

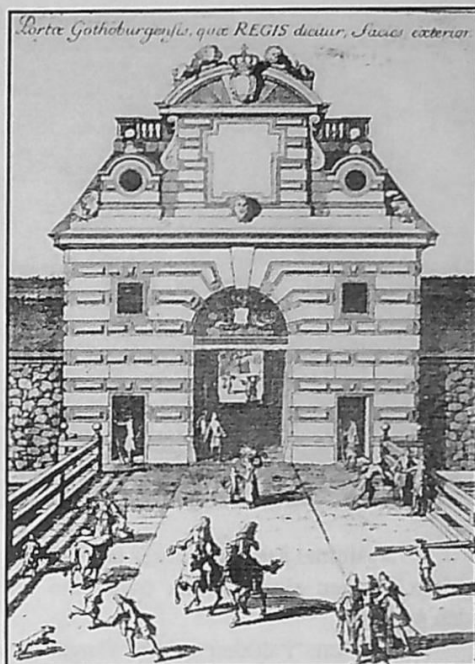
Värre gick det för Johan som kastade sin spottkopp med innehåll på en vaktkonstapel. Detta var så allvarligt att man ansåg att Johan var galen och han belades med tvångströja i 20 timmar. Därefter sattes han i en mörkerlagd cell i åtta dygn.

Låt oss även se på ett par exempel från Kronospinnhuset i Göteborg: Elvira underlät att hälsa på fängelsets direktör och blev därmed straffad för vanvördnad med 3 dygns ljus cell utan sängkläder. Charlotta, hon störde gudstjänsten genom att hosta, för detta fick hon samma straff som Elvira. Tilläggas bör, att i de stora sovsalarna på fängelserna, var det inte svårt för olika epidemier att få fäste och i sjukjournalerna kan man läsa om otaliga olika lunglidanden.

En av de få förströelser som fängelselivet hade att erbjuda var gudstjänsterna, eventuellt hölls dessa med musik. Under psalmsången var det dock endast personalen som sjöng, för fångarna var detta förbjudet, då de kunde få tillfälle att meddela sig med varandra.

Biblioteket var ett annat nöje, där lockande titlar av uppbygglig litteratur fanns att tillgå, som t ex "Sabbatsstunder i fängelset" eller "Vakna upp du svarta själ". Under senare delen av 1800-talet började man även anskaffa litteratur om historia och geografi.

Besök av familj och vänner hörde definitivt inte till vanligheterna även om det i viss mån kunde tillåtas. Fångarna var ofta placerade långt från sin hembygd och den tidens kommunikationer samt de stora av-

Kungspporten in till Göteborg.
enl. Erik Dahlbergs Suecia-verk.

stånden omöjliggjorde några mer regelbundna visiter. Om någon fånge trots detta fick besök, var det inte tal om någon avskildhet, utan vaktkonstapel eller vaktfru var med hela tiden. En av de få personer fången kunde samtala med enskilt var fängelseprästen. Han hade som uppgift att hålla s k religiösa samtal med syfte att förbättra fångens moraliska vandel.

Fängelsekosten var fattig och enformig. Salt sill, potatis och ärtsoppa var de vanligaste rätterna. På påsk- och julafton blev det lite festligare. Standardrätten var då kokt kött med pepparrotssås. Det fanns en föreskrift som sade att köttet endast fick koka tills det var genomkokt. Blev det alltför mörkt kunde kanske fångarna bli bortskämda.

*Länsfängelset
vid Sankt Eriks
Torg, Lilla Bom-
men i Göteborg.
Byggt 1857.*

*Från 1907 hade
Frälsningsarmén
här sitt härbärge
för hemlösa.*

*Rivet 1960-talet
vid framdragning
av Göta-leden.*

Systemet åsyftade ånger och självran-
sakan, fången skulle tänka över sina brott
och synder.

Inte ens i döden möttes fångarna av
någon respekt. Om ingen gjorde anspråk på
avliden fånge inom 3 dygn efter döden och
kunde bekosta jordfästningen användes liken
till forsknings- och utbildningsändamål. I
skrivelse 30/6 1884 till fängelserna och häk-
tena skrev fångvårdsstyrelsen: "Lik från
straffängelserna i Göteborg, Nya Varvet,
Norrköping, Karlskrona och länsfängelserna
i Göteborg och Karlskrona samt Kronohäktet
i Norrköping skola mot ersättning, som av
Karolinska Institutet bestrides, uti härför av-
sedda lärar, på järnväg såsom fraktgods un-
der rubriken "Naturalier" sändas till Karolin-
ska Institutet. Begravning ombesörjes av in-
stitutet på lämpligt sätt."

Särskilt "vackra" lik skänktes välvil-
ligt till olika konstskolor runt om i landet.

Under åren 1857-1876 dog 31 fångar
på Länsfängelset. Av dessa dog 7 av lungli-
danden och 6 begick självmord, 2 dog av
alkoholism. Materialet är för litet att dra

slutsatser av, så jag låter siffrorna tala för
sig själva.

Under 1800-talet och 1900-talets
början var det inte helt ovanligt att barn
föddes i fängelserna. Späda barn fick
alltid vistas hos modern i fängelset. När
barnen var stora nog att klara sig utan
modern, utackorderades de till fattigvår-
den i den socken där modern var hemma-
hörande.

En fånges historia

Avslutningsvis skall vi följa en person
genom fängeslivet, Anders Persson,
som dömdes 1888 den 17/7 vid Göte-
borgs Rådhusrätt för första resan stöld.
Eftersom detta var Anders första brott
fick han en påföljd bestående av 3 måna-
ders tvångsarbete. Han förpassades till
Länsfängelset för att där avtjäna sitt
straff.

Det första som hände när Anders
anlände till fängelset, var att han skrevs
in i Fångrullan. Brott, straff och frigiv-
ningsdatum antecknades. Hans utseende

Exempel på beskrivning:

Beskrifning rörande: *Elektrikern Herman Franky Heinrich Raddo*
 som den *2 Aug. 1912* frigifves från *Centralfängelset i Hårlanda*

N:o *27* i staurullan samt N:o *483* i porträttrullan.

Födelseår, månad och dag: *1876 den 22 Januari*

Födelseort till församling, härad (stad) och län: *Tjyskland*

Senaste kyrkoskrifningsort: *Pölsboke Tjyskland*

Utdrag ur nu bestraffning för: *2° resan stöld*

Utslaget, af hvilken myndighet och när det afkunnats: *Handskröna Rådskammare 1911.11.20*

Straffet samt tiden då det började: *1 år 6 mån. skaffarbete 1911.11.2*

Förut undergådda bestraffningar för: *1° res. stöld 1908*

Förpassningsort vid frigifningen: *Tjyskland*

Beloppet af egna medel och besparad arbetsförtjänst vid frigifningen: *81:66*

Af arbetspremierna inestående å postsparbanksbok ser. z. _____

Fångens fotografi.

Hår: *blont*
 Skägg: _____
 Ögon: *blå*
 Näsa: *rak*
 Mun: _____
 Hy: _____
 Höjd: *1.64 m.*
 Kroppsbyggnad: *hlen*
 Annat utmärkande kännetecken: _____

Hårlanda den *2 Aug* 1912

Joh. Gårnberg
 Fängelslättare

* Nummern ifylles af vederbörande polismyndighet i den ordning beskrifningarna frin de särskilda fängelserna ingå.

studerades noggrant och skrevs ned. Anders var 1,89 m lång, hade brunt hår, blå ögon och ovalt ansikte. Hans kroppsbyggnad var ordinär och han hade en skada i vänster ben, som medförde en lätt haltning.

Anders fick också lämna ifrån sig sina kläder och eventuella värdesaker, vilket förmodligen inte var någon större förlust. Hans jordiska ägodelar bestod av 41 kronor kontant, ett par byxor, en rock, ett par hängslen, 2 skjortor samt 1 väst. Allt han ägde bokfördes minutiöst, för att återlämnas till honom vid frigivandet.

När han hade bytt ut sina egna kläder mot de grova men praktiska fängelsekläderna, uppmanades han att berätta "sitt livs novell". Denna skrevs ned i Biografirullan, där fångens liv före brottet kartlades. Miljö, arv och skolkunskaper bokfördes noggrant. Fångernas historier är märkligt lika varandra. Anders kom som så många andra från små förhållanden. Fadern hade varit alkoholiserad och båda föräldrarna dog tidigt. Anders och hans syskon togs om hand av fattigvården. Han hade bristfällig skolgång, som ofta blivit avbruten. 1884 gifte han sig och tog jordbruksarbete. När han blev arbetslös några månader hemföll han till spritmissbruk och detta ledde enligt Anders till stölden.

Anders var uppenbarligen en mönsterfånge, som aldrig blev sjuk, ej heller fick han några bestraffningar. Han frigavs den 12/10 1881. Fyra månader senare var han tillbaka, då för andra resan stöld. Detta var ett vanligt öde, då de flesta fångarna förr inte hade något som helst socialt skyddsnet. Anders vidare öden i livet har jag inte fördjupat mig i.

Arkivbestånd på

Landsarkivet i Göteborg:

Nya Älvsborgs fästningsfängelse 1806-1867 (fång- och stamrullor 1839-1866)

Nya varvets fängelse 1870-1907

(födelseböcker 1870-1907, vigselböcker 1870-1877, dödböcker 1870-1907, biografier 1878-1912, fotorullor 1876-1907 samt stamrullor 1870-1907).

Göteborgs länsfängelse 1821-1916 (fång- och stamrullor med registee 1821-1906, kyrkböcker 1847-1907, fotorullor 1887-1896).

Härlanda kriminalvårdsarkiv 1895-1983

(fångrullor 1907-1954, kyrkböcker 1901-1939, fotorullor 1901-1939, biografiböcker 1913-1933)

Göteborgs kvinnospinnhus 1770-1909

(stam- och fångrullor 1770-1889 med register, kyrkböcker 1838-1897)..

Kronans fästningsfängelse 1854-1859.

Göteborgs stadsfängelse 1804-1872 med Västra kronoarbeitsanstalten 1804-1857.

Allmänna häktet i Göteborg.

Krigsarkivet:

Göteborgs fästningsarkiv 1640-1900 (rullor å arbetsfångar 1763-1814, häktade personer 1880-1887).

Litteratur:

S. Wieselgren: Sveriges fångelser och fångvård, 1895.

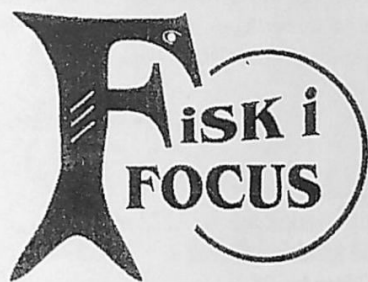
Bläck och Toner

för din Skrivare

Original, Pirat och Återfyllda

pappershornan.se

Aschebergsgatan 40 031-204206

ÖPPETTIDER

Tis - Ons 8 - 19

Tors - Fre 8 - 20

Lördag 8 - 18

Söndag 12 - 18

Välkomna!

*Fokus på kvalitet
- vår idé!*

FOCUS

köpcentrum

031 - 703 05 25

Antikvariat
Genealogica
Köper & Säljer

böcker för släktforskare & personhistoriker

Beställ katalog
E-post: katalog@genealogica.com
Telefon: 070 - 666 02 20
eller ta en titt online
www.genealogica.com

GRS styrelse

ser det önskvärt att ha möjligheter att någon gång komma i kontakt med medlemmarna även i tidsglappet mellan Västanbladets utgåvor.

*Vill du ha sådan information ber vi om din e-postadress.
Skicka den med ditt namn till*

info.g.r.s@telia.com

Även om du tidigare uppgivit din e-postadress vill vi att du upprepar den, så du kommer med i vårt e-postregister.

Antikvarisk nyhet

Under april-maj 2009 stängdes Lundquists Antikvariat på Geijersgatan och övergick i annan regi. Under åren efter det att Sten Lundquist 1973 grundade antikvariatet har det gagnat släktforskarna vid landsarkivet och medlemmarna av GöteborgsRegionens Släktforskare med stor tjänstvillighet.

Efter Stens död 2004 har hans hustru framgångsrikt drivit rörelsen. Vid avslutningsrealisationen kunde jag dels för egen del och dels för föreningen plocka hem en rad godingar. För att exemplifiera låt mig nämna mitt förvärv av

**HÖGRE LATINLÄROVERKETS
I GÖTEBORG katalog 1922,
Tryckt Stockholm 1922.**

Katalogen omfattar bilder av kollegiet och samtliga elever från ring IVa till klass 1b med vars och ens namnteckningar. Boken finns i kopia i GRS:s bibliotek.

Per Clemensson

Illustration 1

Läroverkskollegiet 1922 med bl a de kända profilerna
E Bendz 23,
Sven Em. Ohlön 24.

Utänför bildavsnittet finns även
Sven Ihrfors, Harald Skogsberg och
Georg Böös.

Illustration 2

Klass 4 c med bl a
professor Erik Lönnroth 30,
dirigenten Sten Frykberg 35.

23

U. Blom

³⁰
Erik Lönnoth

24

Sven E. Ohlson

³⁵
Sten Frykberg

LANDET RUNT ur olika medlemsblad

Joel Holger redogör här kortfattat för ett urval läsvärda artiklar i andra förenings medlemsblad.

Vi byter med omkr. 60 st föreningar och deras tidningar finns tillgängliga i GRS bibliotek.

ANKNYTNINGEN. Nyköping-Oxelösunds Släktforskarför.

Nr 2/09. Från ett föredrag har Ragnar Fornö skrivit "Fader okänd - hur kommer man vidare?" med 15 st möjliga alternativkällor.

ARTE ET MARTE. Ridarhuset Stockholm

Nr 1/09. 'I väntan på ögonblicket'. Fotografen Hans Hammarskiöld intervjuas av Magdalena Ribbing. - 'Porträtt av ett slott i Tjolöholm'. M.Ribbing skriver om hur slottet kom till under kraftfull ledning av Blanche Dickson (1852-1906) och arkitekten Lars Israel Wahlman. Slottet stod färdigt 1904.

BORÅS SLÄKTBLAD. Borås Släktforskarför.

Nr 78 Febr. 09. 'Peter Adolf Hall' (1739-1793) är en biografi skriven av Sven Collin. Hall föddes i Borås och blev en uppskattad miniatyrmålare i Paris, dit han kom 1766. Hall målade bl a Ludvig XV:s barn och introducerades i Kungliga Franska Akademien. Han dog och begravdes i Liège. Borås Konstmuseum har ett speciellt Hall-rum.

Nr 79 Maj 09. Sven Collin, Töllsjö, skriver 'Vem var Gunnar Håkansson?' Denne framstående hembygdsvetenskapsman (1886-1944) var från Kalmar och skrev 'Boråsbor under 1600- och 1700-talen', 'Kalmarbor på 1600-talet' och 'Öländska personminnen bevarade i äldre gravstenar'. Håkansson gjorde även gipsavgjutningar av kyrkoskulpturer på Gotland, Öland och Västergötland och donerade 800 st till Statens Historiska Museum.

DALFOLK. Dalarnas Släkt-, Hembygds- o. Emigrantforskarförening

Nr 4/08. 'Stor Henrik Andersson från Böle

utvandrare till Jämtland och blir Stor-Hinrik' är skrivet av Per Johannes (1896-1982). Från magra och fattiga trakter av Dalarna utvandrade familjer år 1827 norrut till Jämtland, dit man lockades att få skogsmark som kunde uppodlas. Totalt flyttade 28 personer från Leksand till Hamnerdal.

Nr 1/09. Sune Björklöf skriver om 'Folkbildaren Per Johannes, som var en gigant vad gäller hembygdsforskning i Dalarna. Han är känd som författare, diktare, föreningsman, föreläsare och samhällsdebattör och skrev även skådespel.

DISKETTEN. DIS-Väst

Nr 1/09. 'Flygfoto över lantgårdar', Johan Ahlén skriver om flygfoton från 1950-talet tagna över hela landet www.flygfotohistoria.se - 'Historien om en göteborgsk sjöman' av Lennart Larsson.

Nr 2/09. Från Maria Vajta Klamers bok om Carl Rybergs västgötaminnen kan man här läsa 'På knallarnas tid', dvs om gårdfarihandeln i Västergötland. - Charlotte Börjesson berättar om sina stora ansträngningar att hitta sin mffm:s bakgrund. Olika namnvariationer och olika födelsetider gjorde det omöjligt att härleda den rätta personen. Men in- och utflyttningslängder samt flyttintyg gav så småningom svaret.

DISKULOGEN. Föreningen DIS

Nr 84 Mars 09. Här presenteras den nya versionen av Disgen. - 'Nu äntligen kommer Disgen 8,2' av Chr. Gustavsson. Vidare redogörs för 'Kartfunktionen i 8,2' av Björn Johansson samt 'Ny utskriftshantering i 8,2' av Josefine Nilson.

HALLANDSFARARES INFORMATION. Hallands Släktforskarförening

Nr 83 Mars 09. 'Vad gjorde en dykerikommissarie?' Bengt-Erik Olsson redogör för de privilegier som redan 1692 lämnades till borgare i

Helsingborg att ha ensamrätt till bärgning av last från förlista fartyg. Man kunde ta upp t ex kanoner från fartygen. Det bärgade såldes på auktion. - Guno Hasko berättar om 'Byordningar i Hallands hd'. Innan byarna skiftades reglerade byordningarna när man fick så och skörde, hur mark skulle inhägnas, hur husdjuren skulle tjudras, regler för handhavande av eld etc.

INLANDET. Inlands Släktf. förening.

Nr 1/09. Nina Ringbom, Visby, skriver om 'Storskifte, enskifte, laga skifte' Gårdarna på landsbygden ligger nu för tiden utspridda i landskapet. De gamla byarna sprängdes när lagen om 'laga skifte' 1827 successivt genomfördes i Sverige. - Samma förf. ger en utförlig skildring av 'Brott och straff i gångna tider'. Kunde man inte betala sina böter, fick man plikta med kroppen. Straffen skulle vara avskräckande, androm till varnagel. Sveriges sista avrättning skedde 1910 då en giljotin användes på Långholmen.

KALIXforskarNYTT

Forskar-förening (Norrbotten)

Nr 2/09. Leif Larsson avslutar sin serie rörande kriget 1808-1809 med 'von Döbeln' (1758-1820) i verkligheten och som J. L. Runeberg skildrar honom i Fänrik Ståls sägner. Döbeln föddes i Stora Torpa i Segerstads sn, Västergötland, och dog nästan utfattig i Stockholm. Han är begravd på Johannes kyrkogård.

ÄTTLINGEN. Skövde Släktforskarförening

Nr 1/09. 'Forsby kyrka' i Västergötland från år 1135 beskrivs av Bo Carlsson.

ÖCKERÖÖARNAS Släktforskarför.

Nr 1/09. Flera tidningsurklipp berättar om de 53 fiskare från Hönö som i sina 10 fiskebåtar vid två tillfällen i april 1941 under världskriget blev uppbringade på Nordsjön av tyska marinen. Båtarna med besättningar inbogserades till Hirtshals resp. Stavanger och flyttades senare till Lübeck. Efter 10 veckors fångenskap blev fiskarna frisläppta och kunde segla hem igen.

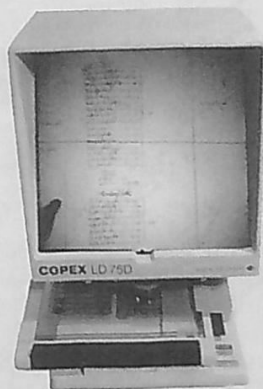
Släktforskare !

3.000:- . . . . .

**. . . i rabatt får Du, vid köp av
Copex L D 75.**

**Du betalar endast 5.600:- inkl. moms
(ord. pris 8.600:-)**

- * läsaren har specialanpassad fichehållare för SVAR-fiche
- * 1 st objektiv med 42 x förstöringsgrad
- * stor bildskärm 29 x 28 cm
- * frakt tillkommer
- * 7 dagars returrätt
- * www.msab.org

MSAB
MICROSYSTEM AB

Lingonvägen 33
448 37 Floda
031 - 19 06 09

Facit till läsövning i nr 2-2009

- §.7. Som förre Kyrkjowärden Johan Jostsson begärte blifwa från denna sysslan endtledigad, tilsattes i Hans ställe Jonas Andersson i Häste Källan.
- §.8. Likaledes tilsattes nya rotmästare Måns Larsson i Ols-torp, Olof Jonsson i L. Hofg. Nils Jonsson i Träg., Jon Jonsson i Wissbecken.

Renskrift av Sockenstämmoprotokoll ger bra exempel på förkortningar och bindestreck. Här finns också på andra raden exempel på nasalstreck för dubbelteckning av n. Obs att namnen är skrivna med latinska bokstäver

Per Clemensson

Nya medlemmar

jan. - juni 2009

Albrektson, Gunnar	Kronhjortsvägen 8, 448 34 Floda	0302-31923
Alexandersson, Birgit	o.Sven Grenvägen 7, 433 47 Partille	031-295759
Antlov, Ragnvi	Rosengårdsv. 37, 186 33 Vallentuna	08-256492
Augustsson, Sune	Belegatan 5, 417 64 Göäteborg	031-644580
Axelsen, Dines	Håkonkastet 7 L, NO-1453 Bjørnemyr, NORGE	
Bernhardsson, Eva	Styrmansgat. 16 B, 414 58 Göteborg	
Bjärne Ling, Kristina	Stobeegatan 28 C, 416 53 Göteborg	031-843904
Fröderström, Björn	Sportvägen 28, 187 35 Täby	08-7682748
Johansson, Göran	Nordhagsvägen 24, 423 34 Torslanda	031-561584
Johansson, Ronald	Enbärsvägen 60, 448 37 Floda	0302-31365
Larsson, Jan	Dr Westrings g.14 A, 413 24 Göteborg	031-418733
Lindgren, Birgitta	Ruskpricksv. 11, 423 39 Torslanda	031-921632
Magnusson, Bengt	Chapmansgatan 6, 414 54 Göteborg	
Mälarnborn, Birgitta	o. Björkdahl, Kent Astergatan 7, 434 46 Kungsbacka	0300-77472
Olsson, Boel	Marklandsgat. 47, 414 77, Göteborg	031-402737
Rodin, Lisbet	Hults Sörgårdsväg 13 A, 436 45 Askim	031-281563
Samuelsson, Björn	Sten Sturegat. 34, 412 52 Göteborg	
Tengelin, Birgitta	Dr Lindhs gata 4, 413 25 Göteborg	0705-706016
Thelin Willassen, Lena	Erik Dahlbergsg. 25, 411 31 Göteborg	0738-536171
Wahlgren, Inger o. Bengt	Trebackegatan 5, 416 74 Göteborg	
Wahlin, Eivor	Sjömansgatan 5, 413 15 Göteborg	
Wallander, Sture	Långedrag sv. 171, 426 74 V.Frölunda	

VÄLKOMNA ! Vid halvårsskiftet var vi 506 medlemmar i GRS.

Forska med GRS datorer - på Erik Dahlbergsgatan

Sveriges dödbok nr 4: 1947-2006
Kullgrens stamträd
Göteborgs Gustavi Domkyrka 1669-71
EMIBAS 2005
Emigranten Populär 2006
Historiska stadskartor
41 Handskrifter 1339-1926
Smeder i Värmland och Dalsland
Kyrkobokshistorik
DVD Häradsekonomiska kartor
DVD Begravda i Sverige
DVD Öckerö socken 1895-1939
DVD Släkthistoriskt Forum 1982-2006 samt Genealogisk Ungdom 1977-1981
DVD Göteborgs Industrikalender 1850-1899

Skånska dragoner, husarer o. infanterister
Svenska ortnamn
Sveriges befolkn. 1890, 1900, 1970, 1980
Svenskt Biografiskt Lexikon A-Rettig
Register Släkt och Hävd 1950-1999
Kungsholmen, Stockholm
Klara församling, Stockholm
Söder-skivan, Södermalm, Stockholm
Gamla stan under 750 år, Stockholm
DVD Gamla stan, Stockholm
DVD Kungsholmen, Stockholm

GENLINE - ANCESTRY - AD OnLine - SVAR
(ring och boka tid, max 2 tim.vid köbildning)

Förmånsrabatter till GRS medlemmar !

Arkiv Digital   Gensline   Ancestry

gå in och kolla dagsaktuella priser och rabatter samt beställ på

www.arkivdigital.se   www.gensline.se   <http://landing.ancestry.se/>

Göteborgsforskning !

Gamla Masthugget, Haga och Annedal

<http://hem.passagen.se/rogern/masth>

Gamla Majorna

<http://majgrabbar.se/majorna.htm>

GöteborgsRegionens Släktforskare Bibliotek och Expedition

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg,
öppnar åter efter sommaruppehållet torsd. den 10 sept. 2009.

Ordinarie tider är:

tisdagar kl 10.00 - 14.00

torsdagar kl 10.00 - 14.00 (då torsdagsgruppen har sin verksamhet)

samt 1 timma före varje föreningsmöte på Erik Dahlbergsgatan.

Tel. 031-13 12 26

E-post: g.r.s@telia.com

PlusGiro 24 23 85 -3

Hemsida:

www.genealogi.se/grs/